

During the period of difficult economic reforms, the severe economic and political crisis, demographic factors and certain external factors that negatively affect the economy of the country, the problem of the workforce formation in Ukraine is highly contentious issue. These and other macro-factors slow down the state workforce development and affect the outflow of highly skilled workers abroad.

The sufficient provision of the enterprise with the necessary workforce, their rational usage, high level of labour productivity are of great importance for increasing the volumes of production and increasing the efficiency of production. The amount and prompt and proper performance of all the works, efficiency of the equipment usage, machines and as a result, the volume of production, its cost, profit and number of other economic indicators, depend, in particular, on the provision of enterprise with workforce and effectiveness of the personnel management.

Keywords. workforce, labour potential, labour market, human resources.

УДК 657.338

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

МАКСИМЕНКО Д. В., ШУЛЕВКА О. Ю.

Мукачівський державний університет

Анотація. Ефективність роботи аналітичної служби чи окремого аналітика залежить від її організації. Під організацією економічного аналізу розуміють систему заходів із забезпечення ефективності, організованості, планованості, обдуманого упорядкування дослідження об'єкта, а також дотримання внутрішньої дисципліни.

Аналітична робота на підприємстві є важливим елементом корпоративного планового процесу.

Кожен менеджер, управлінець, керівник незалежно від своїх функціональних інтересів, повинен бути знайомий з механікою і сенсом складання, виконання та контролю планів, принаймні настільки, наскільки це стосується його діяльності.

Організація аналітичної роботи передбачає розробку загальних засад і порядку проведення аналізу, планування роботи окремих її елементів та етапів; матеріальне, методичне і наукове забезпечення; загальне керівництво, прийом виконаних аналітичних робіт, їх оформлення та контроль за впровадженням у виробництво розроблених заходів з метою поліпшення діяльності підприємства. Це система раціональних, скоординованих дій в процесі вивчення об'єкта спостереження відповідно до визначених завдань. Для раціонального проведення аналітичного дослідження слід дотримуватися низки умов щодо науково-методичного, організаційного, ресурсного, кадрового, інформаційного забезпечення тощо.

Результати економічного аналізу використовують для прогнозування і перспективного планування економічних процесів, а також для розробки програм і рекомендацій подальшого ефективного розвитку, прибуткової діяльності, тощо.

Ключові слова: економічний аналіз, організація, аналітична служба.

Постановка проблеми. Головне завдання організації економічного аналізу – досягнення поставленої мети (пошук резервів підвищення ефективності господарювання) в найкоротші строки при найкращому використанні наявних ресурсів.

Це вимагає чіткого розуміння суті, мети, завдань, об'єкта, предмета аналізу, дотримання його принципів, знання видів, уміння використовувати на практиці аналітичні методи і способи, збирати необхідну інформацію, робити відповідні розрахунки та висновки.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми організації аналізу на підприємстві досліджувалися у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених як: С.Б. Барнгольц, Н.В. Гавришко, І.П. Житна, Л.М. Кіндрацька, В.В. Ковальов, Т.М. Ковальчук, М.Д. Корінько, І.Д. Лазаришина, Л.А. Лахтіонова, Є.В. Мних, О.Е. Ніколаєва, Г.В. Савицька, В.К. Савчук, В.І. Самборський, В.І. Стражев, В. Тарнавський, М.Г. Чумаченко, А.Д. Шеремет, С.І. Шкарабан та інших. Проте слід зауважити, що науковий доробок зазначених науковців та проблематика, висвітлена у їхніх працях, хоча й мають масштабний характер, проте потребують подальшого дослідження.

Постановка мети і завдань. Метою статті є вивчення особливостей організації економічного аналізу, визначення основних його вимог та етапів проведення, розкриття функцій аналітичної служби, узагальнення проблем та знаходження шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Кожна самостійна наука має свій зміст, предмет дослідження, метод пізнання та систему категорій, понять, термінів тощо.

Зміст економічного аналізу – це комплексне всебічне дослідження всіх сторін діяльності підприємства на основі використання відповідних джерел інформації, вивчення окремих елементів економічної роботи, виявлення і вимірювання впливу факторів на результати діяльності підприємства, зіставлення витрат і результатів, узагальнення результатів аналізу і, нарешті, обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень з метою вибору оптимального.

Зміст економічного аналізу збагачується із розвитком і вдосконаленням суспільного виробництва, його організації та управління.

Основною метою економічного аналізу є пошук резервів підвищення ефективності суспільного господарства і розробка заходів щодо їх реалізації. Досягнення цієї мети потребує попереднього розв'язання конкретних завдань. Основними завданнями економічного аналізу є такі:

- оцінка фактичного стану господарювання;
- виявлення факторів, які спричинили відхилення фактичних показників від планових;
- визначення кількісного та якісного впливів різних факторів на результати господарювання;
- визначення резервів поліпшення наявного стану;
- розробка, обґрунтування шляхів і заходів подальшого використання виявлених резервів та контроль за їх виконанням.

Ці основні завдання економічного аналізу забезпечують за їх комплексного вирішення досягнення кінцевих результатів – виконання планів, поліпшення й удосконалення економічної роботи і відповідно подальшого розвитку підприємств.

Проте ними не вичерпується весь склад завдань аналізу. Можна назвати й такі:

- оцінка реальності, напруженості та оптимальності планів і обґрунтованості норм споживання ресурсів;
- виявлення забезпеченості підприємства матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами;
- оцінка дійовості поточного контролю на всіх виробничих дільницях;
- вивчення новачій і сприяння їхньому поширенню;
- дослідження конкурентоспроможності підприємства і кон'юнктури ринку [1].

Це вимагає чіткого розуміння суті, мети, завдань, об'єкта, предмета аналізу, дотримання його принципів, знання видів, уміння використовувати на практиці аналітичні методи і способи, збирати необхідну інформацію, робити відповідні розрахунки та висновки. Отже, для раціонального проведення аналітичного дослідження слід дотримуватися низки умов щодо науково-методичного, організаційного, ресурсного, кадрового, інформаційного забезпечення, а також основних вимог до організації економічного аналізу (див. рис. 1).

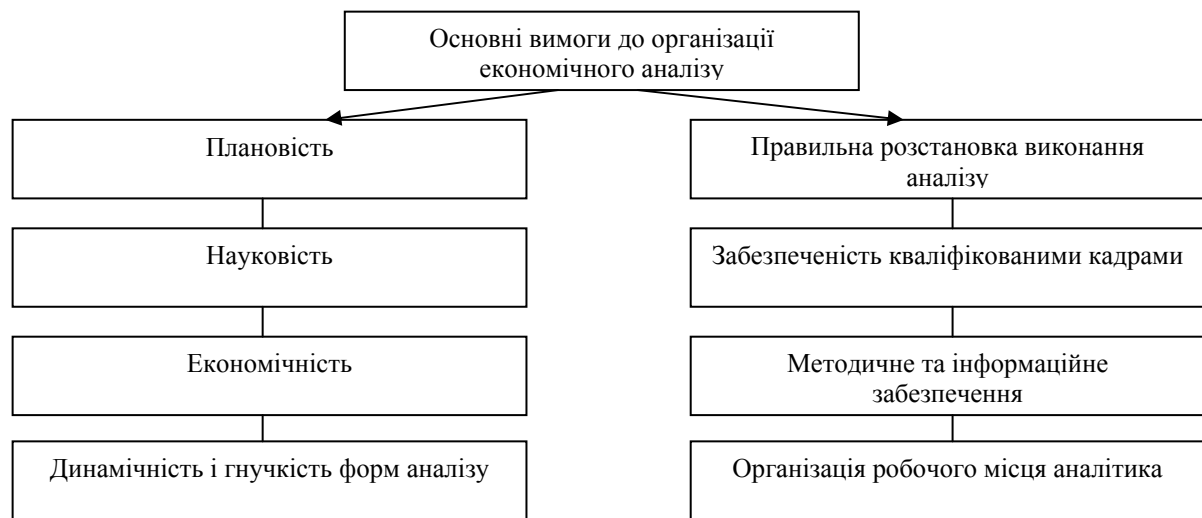


Рис. 1 Основні вимоги до організації економічного аналізу

Головне завдання організації економічного аналізу – досягнення поставленої мети (пошук резервів підвищення ефективності господарювання) в найкоротші строки при найкращому використанні наявних ресурсів.

У процесі підготовки до проведення аналізу виникає низка питань, які потребують вирішення. Тому необхідною і першочерговою умовою здійснення аналітичного дослідження є плановість, яка дає змогу зосереджувати зусилля аналітиків та інших фахівців на вирішенні актуальних економічних проблем, концентрувати фінансові і матеріально-технічні ресурси на головних напрямках пошуку резервів підвищення ефективності господарювання. Для дотримання вимоги плановості необхідно скласти план і програму аналізу, які тісно пов'язані між собою [7].

Науковість є іншою, проте не менш значимою вимогою до проведення економічного аналізу. Вона означає, що аналіз повинен базуватися на науковій основі, тобто враховувати досягнення науки і передової практики, наприклад нові форми організації виробництва і праці, види сировини і матеріалів, сучасні енергозберігаючі виробничі й інформаційні технології тощо. Важливо при цьому використовувати не тільки вітчизняні науково-методичні розробки, а й загальновізані зарубіжні, наприклад методики аналізу робочої сили Міжнародної організації праці, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку тощо.

Економічність аналізу – вимога, що випливає з однойменного принципу економічності або ефективності. Зміст її полягає в бережному витрачанні ресурсів, сприянні економії витрат при проведенні аналізу. Здійснення аналітичного дослідження доцільне лише тоді, коли економічний ефект від цього буде значно більшим, ніж затрати. Економії витрат сприяє чітка організація роботи аналітиків, дотримання встановлених строків їх роботи, залучення до аналізу кваліфікованих досвідчених працівників, використання науково-обґрунтованих методів і методик, сучасних інформаційних технологій.

Так, план аналізу – це заздалегідь намічена система методологічних та організаційних заходів, яка передбачає порядок, послідовність і строки проведення аналітичного дослідження. Програма аналізу є переліком чітко сформульованих конкретних питань з проведення аналітичних процедур. І план, і програма займають надзвичайно важливе місце в організації аналітичних досліджень, яка включає два блоки:

- 1) програмно-методичні питання (мета, завдання, об'єкт, предмет, програма аналізу);

2) організаційні питання – організаційний план (місце аналізу, виконавці, час і строки проведення, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення, контроль, користувачі тощо) (рис. 2) [3].

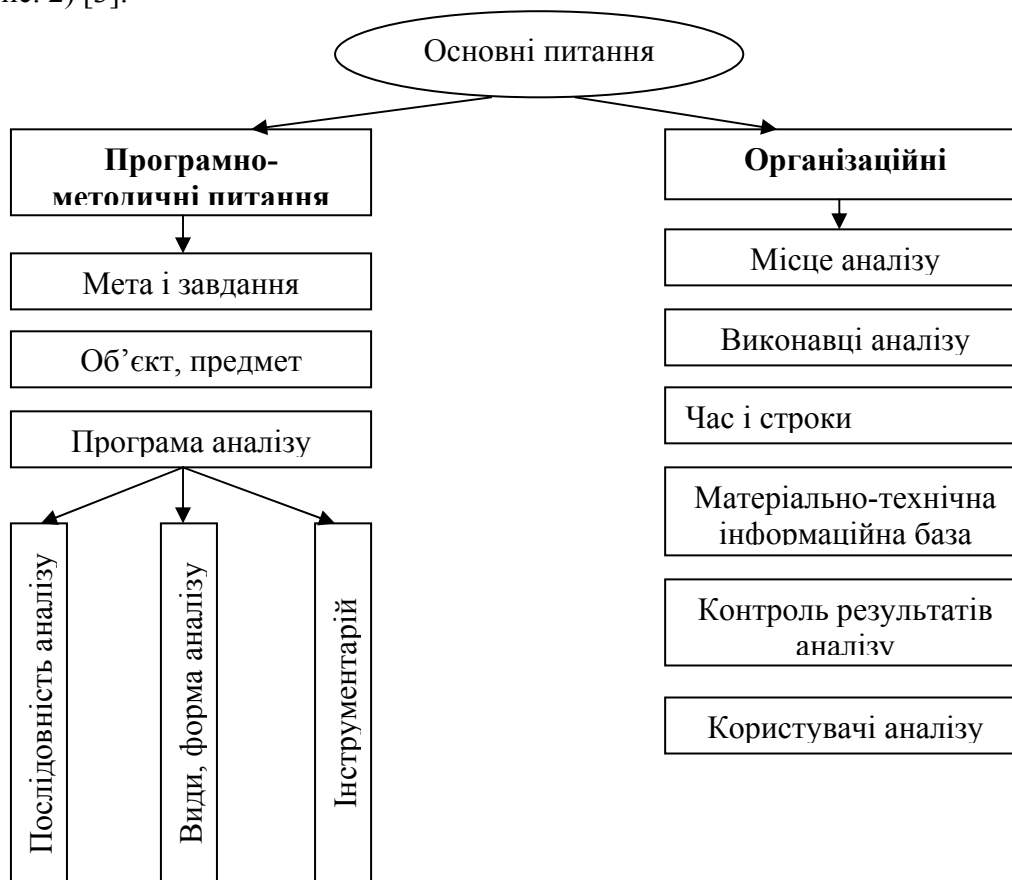


Рис. 2. Основні питання організації аналітичного дослідження

Динамічність і гнучкість форм економічного аналізу полягає в передбаченні у плані, програмі аналітичної роботи можливості оперативного внесення змін (у разі необхідності) щодо виду, методики, інформаційної бази аналізу. Причиною цих змін може бути зміна об'єктів аналізу, наприклад умов виробництва.

Забезпеченість кваліфікованими кадрами означає залучення до аналітичної роботи професіоналів з відповідною освітою, різнобічним рівнем знань і досвідом практичної економічної роботи. Сучасний економіст повинен розбиратися не тільки в економіці, а і в організації виробництва, маркетингу, менеджменту, фінансах, бухгалтерському обліку, аудиту, технології, комп'ютерних інформаційних системах, знати іноземну мову тощо. Крім того, він повинен мати теоретичні знання і практичні навички з використання як простих, відомих, традиційних методів і способів аналізу (порівняння, групування, середні величини, графічний), так і більш складних – стохастичного, факторного, маржинального, функціонально-вартісного аналізу та ін.

Методичне та інформаційне забезпечення аналізу – це вимога, без дотримання якої взагалі неможливо зробити аналіз. Проведення розрахунків, формулювання висновків аналітичного дослідження потребують використання науково-обґрунтованих, апробованих на практиці методичних рекомендацій, методик, вказівок з визначення, оцінювання і прогнозування найважливіших економічних показників, наприклад продуктивності праці, собівартості продукції, прибутку, рентабельності виробництва, платоспроможності підприємства.

Інформаційне забезпечення аналізу полягає у необхідності надання виконавцям аналізу необхідних даних, які характеризують діяльність досліджуваного об'єкта в динаміці за ряд років, в цілому і за складовими, в абсолютних і відносних показниках. Бажано також мати інформацію не тільки по об'єкту, що аналізується, а й по інших, наприклад, по конкурентах, середні показники по підприємствах цього виду економічної діяльності, регіону тощо [2].

Організація робочого місця аналітика передбачає створення належних умов для його продуктивної праці із дотриманням ергономічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних, трудових, технічних, юридичних та інших, як правило, законодавчо встановлених норм. Вимогою сьогодення є також забезпечення працівників сучасними засобами обробки, оформлення та передачі інформації – комп'ютерами, калькуляторами, принтерами, факсами, телефонами тощо.

Економічний аналіз як комплексний і системний процес включає три послідовні організаційні етапи: підготовчий, виконавчий і заключний. Кожен з цих етапів у свою чергу поділяється на складові. У кінцевому підсумку це становить організаційну структуру економічного аналізу на підприємстві (рис.3).



Рис.3. Етапи проведення економічного аналізу

У сучасних умовах аналітична (планово-аналітична) служба – найбільш гнучкий і динамічний підрозділ підприємства, функції і структура якої залежать від специфіки самого підприємства, характеру бізнесу, кадрового потенціалу тощо. Тут немає стандартних рішень і методик. При створенні аналітичної служби можна орієнтуватися на досвід зарубіжних і вітчизняних підприємств (компаній) [6].

Аналітична служба – це один із центральних підрозділів, який відповідає за підготовку та обґрунтування основних стратегічних рішень та відслідковує загальну картину бізнесу господарського суб'єкта (підприємства, фірми, організації).

Основною метою аналітичної служби є розробка концепцій, планів, програм розвитку підприємства на основі аналізу та оцінки результатів його минулої і поточної діяльності.

Організація економічного аналізу – це система заходів із забезпечення ефективності, організованості, планомірності, обдуманого упорядкування дослідження об'єкта, а також дотримання внутрішньої дисципліни [4].

У відповідності зі змістом економічного аналізу організацію аналітичної роботи можна звести до таких основних положень:

- розробка програми повного, комплексного, системного аналізу діяльності підприємства або плану тематичного аналізу окремих сторін з визначенням об'єктів, мети, складу, послідовності вивчення всіх питань аналізу і термінів виконання;

- формування групи спеціалістів, які здійснюють економічний аналіз з визначенням конкретних виконавців на рівні окремих підрозділів і в цілому по підприємству;

- використання всіх джерел інформації (бухгалтерська, оперативна і статистична інформація), позаоблікова інформація, дані планування тощо, а також перевірка і контроль достовірності інформації;

- широке використання в аналітичній роботі сучасних технічних і програмних засобів;

- вирішення в процесі аналітичної роботи основних завдань економічного аналізу (оцінка ступеня виконання плану і завдань; виявлення і реалізація резервів виробництва, недоліків в роботі підприємства і окремих підрозділів, зіставлення досягнутих результатів з витратами; узагальнення результатів аналізу; розробка заходів для усунення недоліків);

- складання аналітичної записки за результатами аналітичної роботи та передача її керівництву для розробки і прийняття управлінських рішень Об'єктом постійного аналізу є укрупнена концепція бізнесу, виробнича, інвестиційна, збутова та соціальна програми підприємства [5].

Отже, економічний аналіз відіграє важливу роль у підвищенні економічної ефективності діяльності організацій, в зміцненні їх фінансового стану. Він являє собою економічну науку, що вивчає економіку організацій, їх діяльність з точки зору оцінки їх роботи з виконання бізнес-планів, оцінки їх майново-фінансового стану та з метою виявлення невикористаних резервів підвищення ефективності діяльності організацій.

Таким чином, кожен аналітик повинен знати, що у виявленні резервів у роботі підприємства межі не існує. І там, де ще вчора здавалося, що всі можливості для поліпшення господарсько-фінансової діяльності підприємства вичерпані, сьогодні викриваються все нові і нові резерви.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабець Є.К. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. / Є.К. Бабець, М.І. Горлов, С.О. Жуков, В.П. Стасюк – К.: ВД «Професіонал», 2016. – 384 с.
2. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства / Вид .2-ге пер. та доп: навч. посіб. / Т. Д. Костенко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400 с.
3. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник. – К., 2015. — 513 с.
4. Покропивний В.М. Економіка підприємства / В.М. Покропивний. –Київ: Знання. –2010. –с.161–170.

5. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання.: Підручник./ П.Я. Попович. – Тернопіль: Економічна думка, 2011. – 454с.
6. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз: Навчальний посібник / М.А. Палюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка./– Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2016. – 556 с.
7. Шегда А.В. Економіка підприємства: Навч.посібник / А.В. Шегда. –Київ: Знання–Прес.–2012.– с.266–279.

АННОТАЦИЯ

ОРГАНИЗАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО АНАЛИЗА НА ПРЕДПРИЯТИИ

Эффективность работы аналитической службы или отдельного аналитика зависит от ее организации. Под организацией экономического анализа понимают систему по обеспечению эффективности, организованности, планомерности, обдуманного составления исследования объекта, а также соблюдение внутренней дисциплины.

Аналитическая работа на предприятии является важным элементом корпоративно-планового процесса.

Каждый менеджер, руководитель, независимо от своих функциональных интересов, должен быть знаком со смыслом составления, исполнения и контроля планов, по крайней мере, настолько, насколько это касается его деятельности.

Организация аналитической работы предполагает разработку общих принципов и порядка проведения анализа, планирования работы отдельных ее элементов и этапов; материальное, методическое и научное обеспечение; общее руководство, прием выполненных аналитических работ, их оформление и контроль за внедрением в производство разработанных мероприятий с целью улучшения деятельности предприятия. Это система рациональных, скоординированных действий в процессе изучения объекта наблюдения в соответствии с определенными задачами.

Для рационального проведения аналитического исследования следует соблюдать ряд условий научно-методического, организационного, ресурсного, кадрового, информационного обеспечения и тому подобное.

Результаты экономического анализа используют для прогнозирования и перспективного планирования экономических процессов, а также для разработки программ и рекомендаций дальнейшего эффективного развития, прибыльной деятельности и тому подобное.

Ключевые слова: экономический анализ, организация, аналитическая служба.

SUMMARY

THE ORGANIZATION OF ECONOMIC ANALYSIS AT THE ENTERPRISE

The effectiveness of analytical service work or an individual analytics depends on its organization. Under the organization of economic analysis the system of measures to ensure efficiency, the state of being organized, conformity to plan, mature streamlining of the object study, as well as adherence of self-discipline is understood.

Analytical work at the enterprise is an important element of the corporate planned process.

Each manager, senior manager, administrator, regardless of his functional interests, must be acquainted with the mechanics and meaning of provision, executing and controlling of plans, at least so far as, it relates to his activities.

The organization of analytical work presupposes the development of general principles and order of the analysis, planning of the work of its individual elements and stages; material, methodological and scientific support; general management, acceptance of the performed analytical work, their registration and control over the implementation into production of the developed measures in order to improve the company activities. It is a system of rational, coordinated actions in the investigating process of the object under observation due to the specified tasks. A number of conditions should be observed for rational conduct of analytical treatment, concerning scientific and methodological, organizational, resource, personnel, information provision, etc.

The results of economic analysis are used for prediction and prospective planning of economic processes, as well as for programs developing and recommendations for further effective development, profitable activities, etc.

Key words: economic analysis, organization, analytical service.